

چند دقیقه نفس داده شود.
(گفتند - صحیح است)
(در این موقع جلسه برای تنفس تعطیل و پس از نیمساعت مجدداً تشکیل گردید)

نایب رئیس - پیشنهاد آقای دولت آبادی مطرح است.

آقایان ضیاءالملک و دامغانی و ضیاءالواعظین و عدل‌الملک موافقت (گفتند بلی)

جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است رأی بگیریید.

دولت آبادی - بنده توضیح دارم بعد از توضیح رأی بگیریید

نایب رئیس - توضیحاتی در پیشنهاد خودتان فرمودید کسی هم که با پیشنهاد شما مخالفت نکرد که اشتباه شده باشد. بنابراین اگر توضیح نظامنامه ایست بفرمائید.

دولت آبادی - تذکر میدهم آقایان دوسه پیشنهاد است که بمجلس تقدیم شده یکی از بنده و یکی از آقای داوردیگری از آقای رئیس‌التجار همه هم مفادش در حقیقت یکی است و خود آقایان پیشنهاد کنندگان هم موافقت که یک کمیسیون برای رسیدگی بآن موضوع تشکیل شود

نایب رئیس - چون این لوایح یک طرح‌های مختلفی است باید در هر یک جدا گانه رأی گرفت هجالتاً این رأی میگیریم آقایانیکه موافقت قیام فرمائید.
(اغلب قیام نمودند)

نایب رئیس - تصویب شد. پیشنهاد آقای داوردی راجع به...
شریعت‌مدار دامغانی - اجازه میفرمائید

نایب رئیس - بفرمائید.

دامغانی بنده راجع به پیشنهاد آقای داوردی در موضوع موادش تقاضای تجزیه میکنم که یکی یکی رأی گرفته شود.

نایب رئیس هنوز مطرح نشده است بعضی از نمایندگان جلسه را ختم کنید.

داوردی همانند برای جلسه آتی.

نایب رئیس - با ختم جلسه مخالفی نیست؟

جمعی از نمایندگان - خیر

نایب رئیس جلسه را ختم می‌کنیم. جلسه آتی روز سه شنبه سه ساعت و نیم قبل از ظهر.

اولاً پیشنهاد آقای داوردی ثانیاً پیشنهاد شاهرزاده شیخ‌الرئیس راجع بطبع و نشر دوسیه بوداغانس و انتخاب کسری کمیسیون ها که پریروز هم اعلام شد کمیسیون معارف دوفتر . کمیسیون داخله دوفتر . کمیسیون نظام یکنفر . کمیسیون عدلیه یکنفر . کمیسیون نفت سه نفر .

آقای مشار اعظم (اجازه)

مشار اعظم - آقای دامغانی چند روز قبل يك پیشنهادی راجع بترجمه کتب کردند و بکمیسیون مبتکرات مراجعه شد و از قرار معلوم هنوز کمیسیون مبتکرات تشکیل نشده است که باین قضیه توجه کند در صورتیکه در مجلس هم طرف توجه واقع شده خواستم تذکر بدهم که بکمیسیون مبتکرات یاد آوری شود که کمیسیون مبتکرات زودتر تشکیل شده و در آن نظری نموده و راپرتش را بدهند.

نایب رئیس - آقای طهرانی (اجازه)

آقا شیخ محمدعلی طهرانی در این جلسه بنا بود آقای وزیر معارف حاضر شوند از برای جواب دادن راجع بمعارف آذربایجان تقاضای کنم تذکر داده شود که برای جلسه بعد حاضر شوند.

نایب رئیس - بدولت شرحی نوشته میشود که آقایان وزراء برای جلسه بعد حاضر شوند.

آقای یاسائی (اجازه)

یاسائی - تقاضا میکنم راپرت کمیسیون عدلیه راجع باختیاراتی که باید بکمیسیون عدلیه داده شود جزو دستور جلسه آتی شود.

نایب رئیس - مخالفی نیست با این پیشنهاد.
(گفتند خیر)

نایب رئیس - جزو دستور خواهد شد.

آقای اخگر (اجازه)

اخگر اینکه فرمودند پیشنهاد آقای دامغانی بکمیسیون مبتکرات فرستاده شده و جواب داده نشده کمیسیون مبتکرات در مدت پانزده روز که وقت دارد رسیدگی میکند و اگر يك لوایحی میماند بعد از پانزده روز بدلیل این است که با دولت بایستی مذاکره شود و برای کسب تحقیقات و اطلاعات طول میکشد.

نایب رئیس - آقای آقا سید یعقوب (اجازه)

آقا سید یعقوب بنده خواستم عرض کنم که پیشنهاد آقای رئیس‌التجار جزو دستور گذارده نشده در صورتیکه در عرض بیست و چهار ساعت طبع و توزیع میشود و این مسئله هم فوری بود که آقایان میخواستند در همین جلسه تمام شود خوبست این را هم جزو دستور قرار بدهید که روز سه شنبه تکلیفش معین شود.

نایب رئیس - چون عده برای مذاکره کافی نیست گمان می‌کنم باید بقیه دستور را از روز بعد معین کنیم.
(مجلس نیمساعت بعد از ظهر ختم شد.)

نایب رئیس مجلس شورای ملی
سهام السلطان
منشی اقبال الممالک
منشی - معظم السلطان

جلسه هفتاد و چهارم
صورت مشروح مجلس
یوم سه شنبه پنجم عقرب
یکهزار و سیصد و سه
مطابق لیست و نهم شهر
ربیع الاول یکهزار و
سیصد و چهل و سه

مجلس دوساعت و نیم قبل از ظهر بریاست آقای مؤتمن‌الملک تشکیل گردید
(صورت مجلس یوم یکشنبه سوم عقرب را آقای اقبال - الممالک قرائت نمودند)

رئیس - آقای شریعت زاده (اجازه)

شریعت زاده - بنده بعد از تصویب صورت مجلس عرضی دارم

رئیس - آقای حاج میرزا عبدالوهاب (اجازه)

حاج میرزا عبدالوهاب - بنده هم بعد از تصویب صورت مجلس عرضی دارم

رئیس - آقای دامغانی (اجازه)

شریعت‌مدار دامغانی - بنده قبل از دستور عرضی دارم

رئیس - آقای رهنما (اجازه)

رهنما - اسم بنده راجزودیر آمدگان بی اجازه ثبت کرده اند در صورتی که بنده دیروز اجازه خواسته بودم ممکن است عطف توجهی بفرمائید که اصلاح بشود

رئیس - مراجعه شده است به کمیسیون اگر کمیسیون اجازه داد اصلاح میشود.

رئیس - آقای محمدولی میرزا (اجازه)

محمدولی میرزا - بنده در صورت مجلس عرضی ندارم

رئیس - آقای دولت آبادی (اجازه)

دولت آبادی - مراد بنده از انتخاب انتخاب جمعی از شب بود مطابق ماده ۲۲ نظامنامه داخلی

رئیس - آقای طهرانی (اجازه)

آقا شیخ محمدولی طهرانی - بنده نظر بکسالتی که داشتم یک هفته اجازه خواستم آقای امیراعلم هم شاهدند که مرخص بوده ام بفرمائید با اجازه بنویسند...
رئیس - میدانید این اجازه ها با

کمیسیون است آقای آقا سید یعقوب (اجازه)

آقا سید یعقوب - عرضی ندارم

رئیس - آقای سهام السلطان نسبت بصورت مجلس فرمایش دارید؟

سهام السلطان - خیر نسبت بفرمایش آقای دولت آبادی عرضی داشتم

رئیس - بعد مطرح میشود نسبت بصورت مجلس ایرادی نیست؟
(گفته شد خیر)

رئیس - آقای شریعت زاده (اجازه)

شریعت زاده - از مدتی باینطرف بنده در نظر داشتم يك سلسله از مطالبی را که بواسطه اهمیت و عظمت تأثیر آن در آتی مملکت فوق العاده جالب توجه و علاقمندی است بعرض مجلس برسانم

ولی بجهاتی در عرض آن عرایض تأخیر انداختم و تصور میکنم این تأخیر تا حدی حق داشتم

برای اینکه بعقیده بنده برای جلب توجه و مساعد کردن افکار نسبت بهر چیز لازم است.

بدون در حالات روحیه و سنج عقاید اصولی که مخاطب علامند بآن است دقت کاملی بعمل آید تا معلوم شود مطالبی که بعرض میرسد مؤثر است یا خیر

ولی در هر صورت بیش از این تأخیر را جایز ندانسته و يك قسمت از آن مطالب را که در درجه اول اهمیت است بعرض مجلس شورای ملی میرسانم

امیدوارم نتایجی که در بیان این عرایض بدست خواهد آمد ثابت کند که این عرایض بنده موقعیت داشته و آقایان نمایندگان محترم برای حفظ حیثیات ملت خود مواظبت خواهند کرد.

البته آقایان نمایندگان محترم خوب میدانند که ایران بعملی شدن يك سلسله از اصلاحاتی که يك قسمت آن در پیشنهاد رفیق محترم من آقای داوردی کرده است شایسته احتیاج دارد

نه اینکه فقط حالاً مملکت این احتیاج دارد بلکه از وقتی که دنیا شروع بارزاقه و تکامل کرده این احتیاجات را داشته و در هر عصری بتفاوت وضعیات و نهضت‌های اصلاح طلبانه بوقوع پیوسته

ولی متأسفانه این نهضتها در تحت تأثیر و فشار افراد و طبقات مخصوصه که اجرای آن اصلاحات منافی با مصالح آنها بوده خاموش و حقه شده است؟

البته آقایان نمایندگان در نتیجه توجه و قضاوت تاریخ تصدیق میفرمائید که ملت همیشه مطیع بوده و نسبت با اقدامات اصلاح طلبانه روی مخالفت نشان نداده است بلکه بانتظار اینکه متصدیان امور صمیمانه انجام وظیفه میکنند

حتی در مقابل يك قسمت اراده مستبدانه تسليم شده است
بنابر این هیچ جای تردید نیست که مخالفین اصلاحات نمیتوانند مدعی شوند محیط یعنی توده ملت صلاحیت قبول اصلاحات را ندارد.

ولی بنده شخصاً معتقدم و شاید همه آقایان هم تصدیق کنند که همان افراد و طیفانی که بنده بآنها اشاره کردم در تمام اوقات بوسائل مختلفه برای تأخیر اجرای اصلاحات اقدامات کرده حتی بوسیله سوء تفسیر خلاف واقع احکام و اصول مقدسه جریاناتی بر ضد اصلاحات ایجاد کرده

بالاخره در نتیجه این سوء تفاهات جامعه را از راه راست منحرف کرده است این اصلاحات نه فقط در زمان استبداد تأخیر شده است

ولی از آنجائی که بنده بآن قسمت کاری ندارم راجع بآن اوقات توضیحی نمیدهم و فقط متوجه میشوم باوقاتی که قانون اساسی حکومت میکند

یعنی اصول مشروطیت حکم فرماست؛

از مطالعه در جریانات و بالاخره از توجه بقضاوتی که تاریخ مملکت میکند میتوان مسئولین این مملکت را بدو طبقه قسمت کرده

یکی آنهایی که در عداد افراد لایق و طغیخواه و با حسن عقیده بر روی اساس استدلالی برای اداره امور مملکت نظریاتی اتخاذ کرده اند

ولی بواسطه مواجهه بامشکلات و به عبارت اخیری مواجهه با اختلافات عقیده تحصیل موفقیت بآنها مقدور نشده است؛

قسمت دیگر آنهایی هستند که بواسطه ناطلی باطبقات و افراد مخصوصه که خارج از محیط زمامداری آنها بوده اند همه قسم توانمائی برای اصلاحات داشته اند ولی متأسفانه برای حکومت و تثبیت موفقیت خود جز تأمین منافع و بالاخره يك سلسله از اموری که فقط متوجه خود آنهاست منظوری نداشته و بانام وسائل از اجرای اصلاحات جلو گیری کرده اند؛

بنده نسبت بقسمت اول یعنی آنها تیکه وطن پرست و لایق بوده اند ولی بواسطه مواجهه بامشکلات نتوانسته اند موفق بشوند بآنها کاری ندارم و آنها را هم مسئول نمیدانم ولی نسبت بطبقه دوم مقصودم از این طبقه مقصرین و خائنین است که مجلس شورای ملی لازم است آنها را بحساسیه و معاذ که و مجازات تسليم کند زیرا مسئول تأخیر اصلاحات آن ها هستند

آقاسید یعقوب - موضوع چیست؟
شریعت زاده - خواهش میکنم اگر کسی حرفی دارد بدبزدل در ضمن مذاکرات خوب نیست

آقاسید یعقوب - باید موضوع را بفهمیم یاخیر؟
شریعت زاده - از اول مذاکرات بنده فهمیده اید که موضوع چه بوده است اگر هم ملتفت نشده باشید بعد ملتفت خواهید شد؛

مسئولین و اشخاص قابل تعقیب اشخاصی هستند که در تمام ادوار زمام داری خود جز تأمین منافع و تجاوز بر حقوق ملت و مملکت عملی از آنها سر نزده ...

نجات - اسامی شان را هم ذکر کنید
شریعت زاده - با سامیشان چه کار دارید سنخ اعمال آنها دو قسم است يك قسم عبارت است از بخشش امتیازات تهیه مقدمات معاهدات و امثال آن؛

قسمت دیگر که مربوط بتجاوز از قوانین مملکت و تعدی بحقوق افراد است عبارت است از تجاوز بحقوق افراد و پر کردن جیب خود از مال مردم و بالاخره تحصیل منافع مادی بتمام وسائل؛

اگر چه نسبت بآن قسمتهائی که مربوط است بمعاهدات و امثال آن در همان حالتیکه مملکت و ملت ایران این قبیل اعمال و اوراق سیاه را کان لم یکن پنداشته و بالاخره منشاء اثری هم نیست؛

(نمایندگان - صحیح است)
ولی این حقیقت را باید تصدیق کرد مسئولین این جریانات بایستی مجاکمه و مجازات اشوند؛

زیرا اگر این مسئولین مجاکمه و مجازات نشوند تکرار این جریانات مملکت را بخطرهای دیگری تهدید خواهد کرد؛ بعقیده بنده اگر بدون استثناء اصل مجازات و سیاست در باره مقصرین اجرا نشود غلبه مملکت بر مشکلات مقدور نخواهد بود؛

زیرا موجودین این جریانات با همان قوه همیشه موفقیت خود را تثبیت می کنند و بالاخره اگر فترت باشد تأثیر ندارد و باید از این جریانات جلو گیری کرد؛

در هر صورت چون اداره اموزندگانی من در سایه يك شغل آزادی شده است هیچ علتی بنظر نمیرسد که بنده در روی کلیات حرف بزنم و باصراحه مسائل جزئی را که واضح است بمرض برسانم

بعقیده من تمام اشخاصی که عادت منحوس پول پرستی و ارتشاعرا در مملکت بانواع مختلفه ترویج کرده اند از مالیه مملکت میلیونها صرف هوا و هوس خود کرده اند؛

و بالاخره کلیه افرادی که در نتیجه طمع باموال مردم موجبات تضییق و فشار بر مردم در اوقات و ادوار مختلفه را فراهم کرده اند باید مجاکمه و مجاسبه و هت شوند و دعوت آنها بجا که و مجاسبه

از وظایف حتی این مجلس است؛
زیرا تأمین آتیه مملکت و بالاخره الغاء عادت منحوسه و جریاناتی که عملاً در این مملکت وسیله اجراء اغراض این قبیل اشخاص است وظیفه مجلس است زیرا ملت هم این مجلس را برای این مستقر کرده که باین جریانات توجه کند و باین اوضاع اسفناک خاتمه دهد؛

و اگر این جریانات خاتمه پیدا نکند و در تحت تأثیر مجلس این مسئولین مجاکمه و مجازات دعوت نشوند آیا میتوان تصور کرد که اجرای اصلاحات همان اصلاحاتی که این قبیل اشخاص مانع از پیشرفت آن هستند ممکن است؟

(بعضی از نمایندگان - خیر)
البته جواب این سؤال قطعاً منفی است؛

زیرا ممکن نخواهد بود آقایان نمایندگان محترم خوب میدانند که قسمت اعظم دعاوائی که بر این مملکت میشود منشأش همین

جریانات است و بالاخره از اعمال طمع کارانه که این اشخاص برای پر کردن جیبشان دارند ناشی میشود؛

آقایان تصور نفرمائید که در این قضیه که عرض میکنم خصوصیات در بین باشد توضیحات من شامل حال تمام افراد مسئول است بدون استثناء و بهیچوجه من الوجوه در فکر بنده استثنائی خطور نمیکند

در همان حالتی که قانون اساسی و مجلس ایران آن قسمت از عملیات را که بالاخره نتیجه اش دعاوی همه و تقاضاهای بی مورد و مخالف با حقون مملکت است این جریانات رانی اثر میداند در همان حال باید تصدیق کرد که مسئولین این جریانات بایستی مجاکمه و مجازات شوند والا نتیجه ندارد و حقوق مملکت در تحت تأثیر تکرار

همیر جرائم تهدید خواهد شد برای این که زیاد در کلیات متوقف نشوم عرض میکنم وقتی که يك ناطقی حرف میزند بالاخره وظیفه دار است که در کلیات زیاد متوقف نشود و يك قسمت از مطالبی که حقیقت را میرساند یعنی دلیل قطعی است بصحت و موقعیت این توضیحات آن را بگوید؛
از این نقطه نظر بنده نسبت بادوار مختلفه يك مثالهایی بمنزمن شاید این مثالها شامل کلمه نشود و جنبه اختصاصی نداشته باشد؛

بدوا بنده متوجه میشوم بيك سلسله از اقدامات مضره در پام فترت و مخصوصاً در اوقات مقدمات قرارداد و معاهده معروف از تکاب شده است؛

این يك جمله را خاطر نشان کنم که که چرا مقدمه قرار داد و معاهده میکنم مقصودم رعایت اصطلاح است برای اینکه کلیه اقدامات دولت ها بيك مقدمه است و وقتی منتج بنتیجه میشود که شما مرکز

صلاحیت دار یعنی مجلس شورای ملی آنرا تصدیق کند از این نقطه نظر من کلیه این قضایا را برای رعایت اصطلاح مقدمات میکنم این است که عرض میکنم مسببین و مسئولین مقدمات قرارداد و معاهدات باید تعقیب شوند؛

رأفت و رحمت ملت هر قدر هم باشد بعقیده من تأخیر تعقیب مسئولین خیانت به مملکت است و چنانچه عرض کردم شغل آزاد من که مایه شجاعت من است (زیرا هیچوقت نمیتوانم در خدمت دولت باشم)

بمن اجازه میدهد که بعضی امثال را بطور صراحت عرض کنم؛

اینکه عرض کردم ملیونها مال این مملکت صرف هوس رانی شده است یکی مال مملکت که بمعنی الاخص مال

خزانه دولت است در این قسمت چندین فقره پول هاتلف شده که تا کنون کسی از مسئولین آنها نیرسیده است این پولها چه شده آقا سید یعقوب ما چه کنیم؛

بما چه ربطی دارد
شریعت زاده یکی از آن وجوهی که خود سرانه و بدون اجازه گرفته شده است است صد و بیست هزار لیره است که وزیر امور خارجه آنوقت در مدت نه ماه مأموریت خودش گرفته و بالاخره تا امروز کسی نفهمیده است چه طور شده بالاخره وقتی هم

که مأمورین صلاحیت دار این اشخاص را دعوت بحساسیه و مجاکمه می کنند بمسامحه و تعامل میکندرانند و متأسفانه وزیر امور خارجه آنوقت هم فعلاً در مجلس حاضر است
نصرت الدوله - بلی بر ای جواب هم حاضر است

شریعت زاده - بنده نسبت بشخص جنابعالی تنها چیزی نمیکویم
نصرت الدوله - خیر آن یکنفرش که حاضر است جواب شمارا بدهد تا بآن یکی برسد؛

شریعت زاده - بلی حضرت والا که مصمم شده اند جواب بدهند در این قسمت صد و سی هزار لیره که معلوم نیست از چه نقطه نظر و برای چه معلی بوده گرفته اند

و بالاخره بادونفر دیگر که همه آقایان اسمشان را میدانند تقسیم کرده اند و اسناد و دلائل قطعیه و اقراریه آنها که در قضاوت دنیا دلیل قطعی است در دوسیه موجود است و این همان پولی است که رویت در خبر خودش ایصال آن را بدولت ایران اعلام کرده است و دولت آنوقت که در تحت سیاست آقای سپهدار اعظم تشکیل شده بود

بعد از مراجعه بسوابق امر دیده است که هیچ همچو چیزی نیست و رسماً در جراید مملکت نکذیب کرده است که بهیچ کس این وجه نرسیده است آیا این دوسیهها چه میشود؟ و چرا این مسئولین مجاکمه و مجازات نمیشوند؟

و بالاخره اگر بنا شود که مقصرین و وجرمهای باین عظمت تعقیب نشود پس

حقوق ملک چه طور باید تامین شود و به زمامداران امروز و فردا چه گونه مجلس شورای ملی میتواند اعتراض کند در صورتی که با وجود این دلائل و اسناد هیچیک از آنها توجهی نشده است که چرا این اموال با این قروض و فلاتک حیف و میل شده است این یک قسمت که مربوط به نفع دولت نبوده است و بر روی یک سوه عقیده هائی گرفته شده است و در همان حالی که این اعمال موثر برای مملکت نیست و قوانین مملکت هم آنها را سکان لم یکن می بندد و این دعوی را هم بوجوبی معنی میدانند این سخن از اشخاص باید معاکره و محاسبه شوند به علاوه همین اشخاص و سایر فرمانفرمایان ها و ولات را با اختلاف و اختلاف وجه الزامات مختلفه و خرج تراشها و تجاوز با ملک و حقوق مردم و اخذهای عیدیه از ارباب رجوع و اشخاص دیگر که به بوجوه منالوجه مجوزی برای آن متصرف نیست متهم می کنند تا کنون هیچ کس در این مملکت گفته است که چرا این جریانات مسکوت مانده و برای چه نیابتی تعقیب بشوند بعقیده من هضم ترین تعقیب این اشخاص قیام با جراه همان مقدمات است که خودشان آن را قرارداد میدانستند و این اقدام کشف از این میکنند که آنها به اکثیت مجلس شورای ملی عقیده مند نبوده و تصور نمی کردند و معتقد نبودند که اقدامات ناشی از منشاهاست و اگر این تصور را می کردند هیچ وقت این جریانات را در مملکت اجرا نمی کردند و بنده مراتبی را که عرض میکنم بعقیده خودم در حکم ندای ملت ایران میدانم که از روز و محتیت دعوت این اشخاص را معاصیه و معاصیه که بالاخره مجازات آنها را اعلام میکنم و امیدوار هستم که این فکر نظر با اینکه بنده مطلع هستم که در مملکت طرفدار زیاد دارد البته این مجلس هم که فقط از افراد شجاع این مملکت تشکیل شده و نظری جز اجرای اصلاحات ندارد.

طرف در این فکر خواهد بود بالاخره امیدوارم که آقایان نمایندگان محترم اساساً راجع بتعقیب مسئولین کلبه ادوار با طرح قانونی که از طرف رفقای پارلمانی من قدیم خواهد شد موافقت فرمایند و اینکه گفتن رفقای پارلمانی مقصودم رفقای بعضی الاخیر رفقای فراکسیون تجدید نیست بلکه این فکر در تمام دستجات مجلس جریانی پیدا خواهد کرد و این طرح قانونی را همه امضا خواهند کرد و علت اینکه امروز این توضیحات را میبدم برای این است که میخوانم با آقایان نمایندگان محترم تذکر بدم که این فکر یک فکری است که بالاخره در مملکت حکومت خواهد کرد و اگر مانعیت بکنیم از این اصل مقدس انجام وظیفه کرده ایم و دیگر اینکه با وجود این فکر که در

ملک وجود دارد و بالاخره باینکه این اصل یک اصلی است که هیچ ملتی نمیتواند از زیر بار آن خارج شود و اگر خارج شود حیثیت خود را گم خواهد کرد) زمامداران آتی هم از مطالعه در این جنایات و قضاوتها را که تاریخ برای مجرمین و مقصرین کرده است پروری مصالح مملکت انجام وظیفه بکنند و دیگر هم عرض ندمارم رئیس - آقای نصرت الدوله (اجازه) نصرت الدوله - بنده تقاضا دارم اظهاراتی که آقای شریعت زاده این جا کردند مطرح مذاکره شود تا اینکه یا بنده یا اشخاصی که در این مذاکرات ذی دخل هستند بتوانند جواب و اگر هم بنده تقاضا میکنم مطرح باشد البته برای این است که آقایان تصور بکنند که بنده هم مثل آقای شریعت زاده یک چنین اشتباهی را میکنم که جریانات مسکوت مانده و برای چه نیابتی تعقیب بشوند بعقیده من هضم ترین تعقیب این اشخاص قیام با جراه همان مقدمات است که خودشان آن را قرارداد میدانستند و این اقدام کشف از این میکنند که آنها به اکثیت مجلس شورای ملی عقیده مند نبوده و تصور نمی کردند و معتقد نبودند که اقدامات ناشی از منشاهاست و اگر این تصور را می کردند هیچ وقت این جریانات را در مملکت اجرا نمی کردند و بنده مراتبی را که عرض میکنم بعقیده خودم در حکم ندای ملت ایران میدانم که از روز و محتیت دعوت این اشخاص را معاصیه و معاصیه که بالاخره مجازات آنها را اعلام میکنم و امیدوار هستم که این فکر نظر با اینکه بنده مطلع هستم که در مملکت طرفدار زیاد دارد البته این مجلس هم که فقط از افراد شجاع این مملکت تشکیل شده و نظری جز اجرای اصلاحات ندارد.

شریعت زاده - بنده با طرح این مسئله با شاهزاده نصرت الدوله موافقم ولی تقاضا میکنم دوسیه های مربوط باینکار را که در آرشین دولت ضبط است بفرمائید در مجلس حاضر کنند تا بعد از افزایش مذاکره شود

رئیس - آقای مدرس (اجازه) مدرس - البته هر مطلبی که نفع داشته باشد برای مملکت مجلس شورای ملی تعقیب کند

و عقیده من بر این است که این مسئله را آقایان بگذارند بیرون در او تأمل نکنیم اگر بنشیند مطرح مذاکره شود به بعد از تنفس قرار میگذازم زیرا دو طرف دارد یک طرف ضرر دارد و یک طرف دیگرش شاید نفع دارد

در تنفس درش دقت می کنیم اگر دیدیم انشاء الله برای مملکت نفع دارد البته بعد از تنفس چه عیب دارد مطرح می کنیم

بشهاد بنده این بود حالا بنده است بنظر آقایان

رئیس - مخالفی ندارد ؟

جمعی از نمایندگان - خیر صحیح است

رئیس - آقای حاج میرزا عبدالوهاب (اجازه) حاج میرزا عبدالوهاب - بنده راجع به تخصص اهالی همدان عرض داشتم که هر چه سؤال میکنم جواب نمیدهند خواستم تقاضا کنم که از طرف مجلس مقام ریاست یک جوابی بآنها بدهند و خواستم از آقایان نمایندگان محترم خواهش کنم که یک طوری بشود که بعد از یک هفته بآنها جواب نفی داده نشود و از طرف آقای رئیس الوزراء و وزیر مالیه هم اقدامات شده است ولی از طرف رئیس کل مالیه جوابی داده نشده است این است که استدعا میکنم آقایان عطف توجهی بفرمایند که بلکه زودتر جواب داده شود

رئیس - آقای دامغانی (اجازه) شریعتمدار دامغانی - بنده خواستم راجع بانقلابات حجاز و حملات واهی ها یک نفر از نمایندگان -- بما چه مربوط است

شریعتمدار - آقا بگذارید موافق نظامنامه حرفم را بزنم

یک نفر از نمایندگان - آقا تشریف بیاورید پشت تریبون صدایتان را نمی شنویم

شریعتمدار - چشم (در محل تعلق حاضر شدند) راجع بانقلابات حجاز و حملات واهی ها که خاطر آقایان نمایندگان مستحضر است و البته بایستی دولت برای حفظ اتباع ایرانی ساکن در حجاز تا کنون اقداماتی کرده باشد و با آن سابقه که از واهی ها در دست هست در فتح طائف فرقی نگذاشته اند بین اتباع داخله حجاز و اتباع خارجه از ایرانی و غیر ایرانی و در این موضوع معلوم نیست که آیا دولت اقداماتی برای حفظ اتباع ایرانی کرده است یا خیر

و بنده مدتی است سؤالی از آقای وزیر امور خارجه کرده ام که تشریف بیاورند جواب بدهند

زیرا در این قسمت يك عده زیادی نگران هستند و بنده استدعا میکنم که ایشان تشریف بیاورند و برای رفع نگرانی عمومی جوابی که نتیجه اقداماتشان است بفرمایند این بود عرض بنده

رئیس - آقای محمد ولی میرزا (اجازه) محمد ولی میرزا - فعلا عرضی ندارم

رئیس - آقای آقا سید یعقوب (اجازه) آقا سید یعقوب - سابقاً سؤالی از وزارت داخله راجع ببلدیه شیراز کرده بودم و حالا آقای منصور الملک معاون وزارت داخله برای جواب حاضر شده اند اگر اجازه بفرمائید بنده سؤال کنم تا ایشان هم جواب بدهند و الا بماند برای جلسه دیگر

رئیس - بفرمائید

آقا سید یعقوب - اولاً خواستم تذکر بدم که آقای منصور الملک و همچنین آقای کفایر وزارت معارف که اینجا تشریف دارند چون آقایان وزراء و مسئولیت مشترک دارند ممکن بود اگر اطلاعی از سؤال آقای دامغانی دارند جوابش را بفرمایند که رفع نگرانی آنها بشود زیرا مخصوصاً ایرانیان در این حملات واهی ...

رئیس - آقا سؤال خودتان را بفرمائید

آقا سید یعقوب - خواستم بآقای منصور الملک تذکری بدم

اما مسئله که راجع ببلدیه شیراز است اینست که در روزنامهجاتی که از خارج می آید تماماً شرح خرابی و ویرانی بلدیه شیراز نوشته اند و از گزارشاتی که ما داریم بلدیه شیراز بلدیه انتخاباتی است نمی دانم باز در تحت نظر وزارت داخله اداره میشود و رئیسش هم از طرف وزارت داخله معین می شود یا اینکه از بین افراد اهالی انتخاب میشوند و اگر در تحت نظر وزارت داخله از خرابی آن اطلاعی دارد یا خیر

همچنین در قسمت رسیدن عوائد آنجا بصرف بلدیه اطلاع دارند یا نه ؟ زیرا در هر روزنامه که می آید يك شرح مفصلي از خرابی کوچه ها و خیابانهای آنجا مینویسند این بود که خواستم سؤال کنم آیا وزارت داخله در این باب عطف توجهی فرموده که مردم را از بلدیه فایده بدهد یا خیر ؟

معاون وزارت داخله - اولاً راجع بقتضای اولی که تذکر دادند اگر اطلاعی هست عرض بشود البته مدتی است که دولت برای حفظ اتباع اقدام کرده است و این وظیفه دولت است که در هر موقع برای حفظ و صیانت اتباع حمایت بکند و در این مورد هم کرده است

و راجع بقتضای دوم که سؤال اصلی بود و راجع ببلدیه شیراز است

عرض میکنم که عموماً در کار بلدیه ها يك نواقصی هست و آنها بواسطه اینست که يك عایدات کافی برای آنها نیست عایدات نواقص است که يك مقدارش باید صرف بلدیه در ولایات بشود

درم کرد يك عوائد مختلف بیشتری برای بلدیه منظور است ولی در ولایات عایدات بلدیه منحصر بسه نواقص است که مقداری از آن شاید بصرف اداری برسد

و مازادش که مبلغ قابلی است صرف بلدیه میشود و از این جهت بلدیه های ولایات آنطور که باید نمیتوانند بوظایف خودشان قیام کنند با اینحال با وزارت داخله سعی دارد که عایدات بهتر بصرف خودش برسد

و عایدات نواقص حالا در تحت نظارت مأمورین مالیه جمع آوری میشود در ولایات در بعضی جاها بلدیه قانونی هست و انجمن و رئیس انتخابی دارند و بعضی جاها دیگر که انجمن بلدیه نیست يك کمیسیون هبیتی از اهل خبره و اشخاص بصیر تشکیل میشود که در واقع قائم مقام همان انجمن بلدیه است تا اینکه قانون بلدیه که بزودی از مجلس خواهد گذشت بموقع اجرا گذارده شود

با اینحال پس از آنکه سؤال آقای آقا سید یعقوب ابلاغ شد مخصوصاً بایالت و بلدیه شیراز تا کیه شد که تاحدی که ممکن است نواقص بلدیه را رفع کنند تا انشاء الله لایحه جدید بلدیه و عایداتیکه مناسب با بلدیه هر شهری خواهد بود از از مجلس بگذرد

آ توقت البته بلدیه ها ترتیبات بهتر و کاملتری پیدا خواهد کرد

رئیس - آقای ملک الشمره (اجازه) ملک الشمره فعلا عرضی ندارم

رئیس آقای رئیس التجار (اجازه) رئیس التجار - عرض بنده راجع به مطلبی بود که مطرح بود و در خصوص شاهزاده نصرت الدوله خواستم عرض کنم

رئیس - آقای طهرانی (اجازه) آقا شیخ محمد ولی طهرانی - بنده برای اینکه وقت مجلس شورای ملی صرف نشود با کمال اختصار سؤالی از آقای کفیل وزارت معارف راجع به معارف آذربایجان عرض میکنم

البته همه آقایان می دانند که آذربایجان از حیث جمعیت بزرگترین ایالات ایران است و تقریباً دو میلیون و نیم سه میلیون جمعیت دارد و همینطور از نقطه نظر اهمیت سیاسی و جغرافیایی آذربایجان در درجه اول ایالات ایران در شمار است با این حال تصدیق دارند که اهمیت معارف آنجا از تمام نقاط ایران بیشتر است

از این گذشته تقریباً میتوان گفت آذربایجان مؤسس آزادی ایران بود

و باید امروز افلامدرسه ابتدائی در سراسر آذربایجان وجود داشته باشد و باینکه قطع دارم تمام و کلا معترم ولایات مخصوصاً تصدیق دارند که اهمیت معارف آذربایجان حتی از طهران هم بیشتر و زیاده تر باید در آنجا مدارس ابتدائی تأسیس شود معذک از هشتصد هزار تومن که برای بودجه وزارت معارف منظور شده و ملت تصویب کرده است بیشتر از بیست و شش الی بیست و هفت هزار تومن برای معارف آذربایجان منظور شده است در حالیکه تقریباً از صد يك حقوق و از خرواری يك قران و تومانی يك عباسی خود آذربایجان بیست هزار تومن تقدیم معارف میکند با این حال هزار تومن تجاوز نمیکند در صورتی که آقای رئیس الوزراء وقت مخصوصاً اهمیت زیادی بمعارف آذربایجان داده و بان نقطه بیشتر عطف توجه میکنند

معدک در هذا السنه و ادوار سابقه بودجه معارف آذربایجان بیش از بیست و نه هزار تومن نبوده است گمان ندارم هیچیک از و کلا معترم تصدیق کنند که نباید بمعارف آذربایجان زیاد تر اهمیت داد خواستم از آقای کفیل وزارت معارف سؤال کنم که در این سنه گذشته از ملاحظات جغرافیایی و سیاسی با کثرت جمعیت آذربایجان چقدر از این هشتصد هزار تومن را خیال دارند بمعارف آذربایجان اختصاص بدهند مقصودم این است ترتیب معارف آن جاطوری شده که اقلاً يك مدرسه ابتدائی و لو چهار کلاسه هم باشد در شهر های آذربایجان تأسیس شود

کفیل وزارت معارف - در این سؤالی که نماینده محترم کردند بآقای رهنما هم سؤال کرده بودند و حالا که بنده جواب عرض میکنم در حقیقت برای اطلاع هر دو نماینده معترم خواهد بود دولت فوق العاده بمعارف آذربایجان همان طور که نمایندگان محترم اهمیت میدهند آنجا هم يك اقداماتی و عملیاتی شده و شخص آقای رئیس الوزراء هم نهایت موافقت را باتوسعه معارف آذربایجان را دارند و اگر چنانچه فرضاً امسال موفق نشویم يك اضافه مکفی در بودجه معارف آنجا منظور کنیم انشاء الله در بودجه که برای سال آینده عنقریب تقدیم مجلس خواهد شد مبلغ کافی پیش بینی خواهد شد

و همینطور که فرمودند اهالی آذربایجان همه قسم علاقه مندی را نسبت بتوسعه معارف آنجا تا کنون معطوف داشته و برای هر گونه مساعدتی ماداً و معنماً حاضر بوده اند

رئیس - آقای ضیاء الواعظین (اجازه) ضیاء الواعظین - نظر باینکه هنوز

وارد دستور نشده ایم و ممکن است غالب آقایان کسل شده باشند از این جهت سؤال بنده از آقای کفیل وزارت معارف خیلی مختصر و راجع به مدرسه صنعتی ایران و تقدیس مجلس دوره چهارم بوده است

آقا سید یعقوب - تنها نبوده ضیاء الواعظین - عرض کردم تنها یا یکی

در بودجه تفصیلی ۱۳۰۲ يك فقره اعتبار برای تأسیس مدرسه صنعتی ایران و آلمان وزارت معارف از دوره چهارم گذرانده است در تاریخ ۲۷ سنبله ۱۳۰۱ بوده سالیانه مدرسه صنعتی ایران و آلمان يك فقره هشت هزار تومن تصویب شده همچنین در ۳۲ جوزا ۱۳۰۲ سالیانه دوازده هزار تومن از مجلس گذشته که مجموعاً بیست هزار تومن برای مدرسه صنعتی ایران و آلمان از تصویب مجلس گذشته است و نه هزار تومن اعتبار هم برای تأسیس مدرسه تصویب شده است حالا سؤال بنده از آقای کفیل وزارت معارف این است که اولاً چه طور شده که این مدرسه با این عکس در دوره چهارم برای تأسیس آن ده فقره اعتبار کافی منظور شده تاکنون تأسیس نشده خواستم سؤال کنم که در بودجه معارف برای تأسیس این مدرسه اعتباری پیش بینی شده است یا نه ؟

آن اعتباریکه از مجلس دوره چهارم گذشته است بجای خودش باقی و برقرار است یا نه ؟

سؤال دوم اینکه این بیست هزار تومن بودجه مدرسه که از تصویب مجلس دوره چهارم گذشته است در بودجه امسال هم که تقدیم مجلس شده منظور شده است یا نه ؟

بطور کلی خواستم بدانم اقداماتی که در این خصوص کرده اند چه بوده و کدام باین نتیجه عملی از این اقدامات عید شده است و بالاخره این مدرسه کی افتتاح خواهد شد ؟

مدت سه سال است وزارت معارف در این خصوص مسامحه کرده و از قراریکه بنده اطلاع دارم چند ماه است که رئیس مدرسه آمده و همینطور معطل است و وزارت معارف هم اقدام عملی نکرده است

کفیل وزارت معارف - از روزیکه بنده متصدی امور وزارت معارف شده ام مشغول تهیه مقدمات اینکار شده و اخیراً هم موفقیت حاصل شده کنترات این مدیریت هم که اشاره فرمودند تهیه شده و همین چندروزه تقدیم مجلس خواهد شد و این مدیر هم یکی از علمای خوب آلمانی است که انتخاب شده و راجع بافتتاح

مدرسه هم تا يك هفته دیگر تصور میکنم افتتاح خواهد شد و باطلاع مصوم خواهد رسید

رئیس - آقای یاسائی (اجازه) یاسائی - البته آقایان نمایندگان در نظر دارند که چند سال قبل حکومت وقت يك عایداتی برای معارف باسم خرواری يك قران و تومانی يك عباسی بر مردم تحصیل کرد و این مالیات برای تأسیس مدارس ابتدائی مجانی بود در ولایات و طهران و اطراف و بلوکات آن حالا بنده در این قسمت وارد نمی شوم در اینکه مبادرت و ارتکاب باین امر مشروع بوده است یا نه ولی بهرحال تحصیل يك پول نامشروعی برای حصول يك مقصود مشروع مهی چندین قابل اعتراض و اشکال نیست ولی در نظامنامه که آن اوقات گویا در زمان وزارت مرحوم ممتاز الملک بود برای این امر ترتیب دادند در آنجا يك توضیحاتی دادند که این مدارس باید برای تحصیل اطفال فقرا و بی بضاعت باشد و اشخاصیکه دارای ثروت و تملکی هستند و از حیث حقوق میتوانند بدمدرسه کمک بنمایند حق ندارند اطفال خود را باین مدارس مجانی بگذارند و این اقدام برای تحصیل اطفال فقرا وضعفا بود که آنها هم از نعمت تحصیل برخوردار باشند و این يك اقدام بسیار خوبی بود

ولی این مسئله ملحوظ نشد بنده اول خیال می کردم در ولایت است بعداً اخیراً دیدم در خودم کرم اینطور شد که اغلب شاگردان این مدارس از اطفال اغنیاء و متوالین هستند که تحصیل می کنند بدون اینکه حقوق بدهند فقط بتوصیه فلان زید و تقاضای فلان عمر برخلاف مقصود اولیه در این مدارس رفته و مشغول تحصیل شده اند و در نتیجه این مسئله مانع شده است از اینکه معارف در قسمت طبقه فقرا پیدا شود و سبب شده معارف باطفال اشراف و اغنیاء اختصاص پیدا کرده و برای بچه روستا و دهاتی و حمال و بقال باید فکری کنند که آنها هم بتحصیل و معارف آشنا شوند با این ترتیب محروم خواهد کرد

بيك عده معین و مخصوص طبقات عالی میشود بنده میخواستم بدانم علت اینکه اطفال اغنیاء در مدارس مجانی میبرند چیست ؟

کفیل وزارت معارف - این سؤال قبلاً به بنده ابلاغ نشده است (یاسائی - چرا ابلاغ شده است کفیل وزارت معارف - در زمان بنده که نبوده است باید تحقیق کنم بعد جواب عرض کنم ولی تصور می کنم قضاوتش با

بنده نیست تصویر می گم سوال ایشان قدری از موضوع سوالی خارج بود رئیس - و کالت آقای صولت السلطنه مطرح است ...

نظری شود تا اینکه اعتبار نامه ایشان رجوع شد بشبه پنجم که در واقع استیناف دومی باشد

های درست خدایتگزار بمملکت و اشخاصی که خدام باشند استفاده نمایند از قری که شیده ام شا مانع شده اند از اینکه ایشان وکیل شوند در صورتیکه محظور قانونی نداشته باشد چراممانت می کنید

باخلاق آقای صولت السلطنه می برده باشند و باز عرض میکنم نمیخواهم خارج از نزاکت قانونی حرفی بزنم فقط باین قسمت قانونی میپردازم و باز منتظرم به بینم چه میگویند بعد برای جوابش حاضر

رئیسالتجارت - بنده حتی المقدور سعی میکنم که تصدیق ندمم و از مخالفت با نمایندگان آقای صولت السلطنه هم بعقیده خودم مقصود جز ایفای وظیفه وجدانی ندارم اهم از اینکه و کالت ایشان تصویب بشود یا نه بحال بنده فرقی نمیکنم بنده میخواهم وظیفه خودم را انجام داده باشم برای اینکه هوسطنان من در خراسان بدانند که من محافظه کاری نکردم هر محاکمه و مرافعه حقوقی ۳ مرحله دارد .. ابتدائی - استیناف - تمیز - اگر حکمی برله یا علیه یک طرفی صادر شد طرف دیگر میتواند استیناف بدهد و اگر در استیناف هم تقص یا ابرام شد اگر ابرام شد میتواند تمیز بدهد ولی اگر یک طرفی نخواهد از حکم استینافی تمیز بدهد مجبور نیست و آن حکم اجرایی شونده برای انتخابات نمایندگان هم به مرحله ابتدائی و استینافی و تمیزی ملحوظه شده است که عبارت است از انجمن نظارت مرکزی و شنبه و تمیز آنهم مجلس شورای ملی خواهد بود

نظری شود تا اینکه اعتبار نامه ایشان رجوع شد بشبه پنجم که در واقع استیناف دومی باشد ... در اینجا هم که دورش تقریباً سه ماه است و چهار پنج روز دیگر بیشتر از حق قانونیش نیست و باقی نمانده پس از هفتاد هشتاد روز که در این مسئله دقت کردند بالاخره چند روز قبل اعتبارنامه یعنی وکالت آقای صولت السلطنه از نوزده نفر اعضای شعبه یابک عده ده نفری با اکثریت شش رأی تصویب شده و بعد از این رأی برت تهیه و بمجلس تقدیم شد

چهار پنجروز بعدش برادر بنده آمد و گفت از آن جواب کاغذ مقصود داشته که اگر در زمانیکه اوصحبت کنید در موضوع سنش حرفی نزنید و آنوقت در باخزر که چهار پنجفرسخی است تا مشهد آنجا بودند بالاخره کم کم مسئله سن ایشان موضوع مذاکره شود تا اینکه بین اهالی صحبتهائی شد و منجر باین شد که بعضی از آنها به بنده اظهاراتی کردند بابتجار و آقایان علماء از برای سن ایشان مذاکره ای کردند و معلوم شد آقای شجاع الملک در سفری از باخزر با سفر این که درست نظر نمیکند (بمشهد)

اعتبارالدوله مخیر شعبه آقای رئیسالتجارت در ضمن بیان ایشان نسبت بحریبان شعبه ۳ تدری دارند البته شعبه پنجمزم نبود که جریان شعبه ۳ راحت نظر بگیرد و در آن باب اظهار عقیده بکنند زیرا بطوریکه فرمودند دوسه خراسان در شعبه مطرح بود و اکثریت اعضا شعبه برای جریانات او اعتراضاتی داشتند و تجدید نظر را قائل شده بودند باین جهت هم اداره تقنینیه آن دوسه را ناامان دانست و شعبه پنجم ملزم نمود که در آن باب اظهار عقیده کند و آن را یک دوسه نا تمام میدانست علی الرسم راپورت خودش را تقدیم کردم راجع بصلاحت سن ایشان البته خودشان بهتر می توانند دفاع کنند ولی نسبت بان دونفری که سن آقای صولت السلطنه را کمتر از سی سال معین کرده بودند که یکی از آنها آقای شیخ عبدالحسین بودند که اغلب آقایان آقای بهجانی کاملاً ایشان را میشناسند و باعضای شعبه ایشان را معرفی کردند که یکی از اشخاص خوب و مجتهد هستند ایشان در ورقه دومی که مرقوم فرمودند و شاید بعضی از آقایان هم آنرا ملاحظه کرده باشند مخصوصاً ایشان مینویسند مواد سوال اولی را که نوشته اند سن ایشان بیست و پنجسال

زیرا نزدیکند اگر چه بنده معتقد هستم که آنها هم نمیتوانند برای اینکه يك تاريخ معینی نیست و شاید ندارند و حالا اینکه آقای رئیسالتجار میفرمایند در عروسی بوده اند و سن ایشان را ۲۵ سال تشخیص داده اند

بنده داخل در این قضیه نمی شوم خودشان بهتر میتوانند دفاع کنند

جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است

ملك التجار - هنوز صحبتی نشده که مذاکرات کافی باشد يك مطالبی است که باید در مجلس شورایی گفته شود چطور مذاکرات کافی است؟

رئیس - خوب رأی میگیریم به کفایت مذاکرات آقایانی که مذاکرات را کافی میدانند تمام فرمایند (عده قلیلی قیام نمودند)

رئیس - معلوم میشود کافی نیست ... آقای صولت السلطنه (اجازه)

صولت السلطنه - بنده تصور می کنم فریضات آقای رئیسالتجار را بچند قسمت باید تقسیم کرد

اولا راجع بندداشتن اعتبارنامه اظهار فرمودند گمان میکنم اغلب آقایان نمایندگان معترم از جریانات انتخابات خراسان مسبقند که قریب یازده ماه طول کشید و نمیخواهم مفصلاً عرض کنم همین قدر عرض میکنم از نقطه نظر اینکه چهار نفر از هیئت نظار مرکزی انتخابات خراسان کاندید و کالت بودند که یکی از آنها آقای شجاع احمد بهار است که دیروز هم شرحی با آقایان نمایندگان نوشته است

باین مناسبت اعتبارنامه ندادند و خان آمد اینجا عنوان کرد که برای آقای صولت السلطنه يك خطراتی متوجه است که اگر سن ایشان را ده سال کمتر نویسد یعنی بیش یا ۲۵ یا ۲۶ سال بنویسند ممکن است دچار زحمات بشوند باین جهت در آن موقع سن ایشان را چند سال کمتر نوشتیم حالا مینویسیم که سن ایشان بیش از سی سال است

این دلیلی بود که آقای رئیسالتجار فرمودند این خطراتی که در چند سال قبل دکتر ولی الله خان آمد اینجا عنوان کرد که برای آقای صولت السلطنه يك خطراتی متوجه است که اگر سن ایشان را ده سال کمتر نویسد یعنی بیش یا ۲۵ یا ۲۶ سال بنویسند ممکن است دچار زحمات بشوند باین جهت در آن موقع سن ایشان را چند سال کمتر نوشتیم حالا مینویسیم که سن ایشان بیش از سی سال است

اینکه راجع بکنه بیست و تاریخچه اهل هزاره خواستند اظهاری بفرمایند متأسفانه از نقطه نظر اینکه آقای رئیسالتجار سابقاً در مشهد نبوده اند درست اطلاع کاملی از طایفه اهل هزاره ندارند من خود مختصری از تاریخچه آنها عرض میکنم

پدر بنده چه وقت در کنیست حکومت نداشته و اینکه شنبه اند از طایفه هزاره در آنجا حکومت داشته اند آن پدرم نبود پدرم از اوایل در سرحد باخزر و سرحد افغانستان و محسن آباد سکونت داشته که جد من یوسفخان میر پنج هم در آنجا بود

آنهاها سکونت داشته بالاخره نمیخواهم از قضا باینکه باعث طول کلام و تصدیق خاطر آقایان میشود عرض بکنم

راجع بمنزل میفرمایند منزل خریدی بنده عرض میکنم منزل خریدن دلالت بر تعیین سن کسی نمیشود بلی چندین منزل خریدند و آنها را هم فروخته اند چرامنزل اجدادی ما را نمیفرمایند که در خراسان بعد از مردن عمو آنرا فروخته ایم که بعد بدست زوار و سایرین افتاده

ما بی پدر نبوده ایم ناخبیج نبوده ایم که شما بواسطه منزل میخواستید سن مرا ثابت کنید

بیش از این اسباب تصدیق خاطر آقایان محترم را فراهم نیآورم و قضاوت را بعهده آقایان وامیگذارم

رئیس - آقای ضیاء الواعظین موافقت؟

ضیاء الواعظین - بلی **رئیس** - آقای رئیسالتجار (اجازه)

رئیسالتجار - بنده مسئله منزل را از نقطه نظر توهین عرض نکردم البته ممکن است اشخاصی چندین منزل داشته باشند و بنده آن منزل را که در آن عروسی واقع شده بود و بنده در آنجا مهمان بودم عرض کردم که آن تاریخ سند بنده بود و الا البته منزل اجدادی داشته اند

رئیس - آقای ملك التجار **ملك التجار** - بیانات آقای رئیسالتجار بقدری جنبه قضاوتش لاغر بود که بهیچوجه من الوجوه در فکر آقایان نمایندگان واقع نشد

البته آقایان و کلاه معترم در خاطر دارند که راجع با اعتبارنامه آقای امیر اعلم اشد لحناً حمله کردند و گذشته از اینکه در مجلس مؤثر واقع نشد در جامعه هم اثرات سوئی بخشید حالا از این موضوع صرف نظر میکنم

بنده بر خلاف عقاید جمهور که منتظرند اصلاح جامعه را مجلس بکند و در این خصوص پیشهاداتی میرسد از قبیل امتداد راه آهن و اقتصادیات و اصلاحات و زارتخانها وغیره که مجلس این اصلاحات را بنماید

فرمان نزد آقای صدق السلطنه دفترتی شد و بالاخره مقصود بنده این نیست و نمیخواهم قضایای را جبه با آقای شجاع - الملك را عجلتاً شرح دهم که کمی بود و چه بود وجه خدمتانی کرده همینقدر عرض میکنم که این آدم حافظ يك قطعه از تنور مهم خراسان است و وقتی بحدود باخزر اطلاع میرسد که یاره از اشخاص مشغول دسیسه کاری هستند که فرزند ایشان از مجلس رد شود علمای عامه و جماعتی از اهل تسنن بر رئیس مجلس و مجلسین تلگراف میکنند که اگر گناه صولت السلطنه این است که از اهل تسنن و جماعت است و آقای رئیسالتجار هم همین ملاحظه مخالفت میکنند

بیش از این اسباب تصدیق خاطر آقایان محترم را فراهم نیآورم و قضاوت را بعهده آقایان وامیگذارم

رئیس - آقای ضیاء الواعظین موافقت؟

ضیاء الواعظین - بلی **رئیس** - آقای رئیسالتجار (اجازه)

رئیسالتجار - بنده مسئله منزل را از نقطه نظر توهین عرض نکردم البته ممکن است اشخاصی چندین منزل داشته باشند و بنده آن منزل را که در آن عروسی واقع شده بود و بنده در آنجا مهمان بودم عرض کردم که آن تاریخ سند بنده بود و الا البته منزل اجدادی داشته اند

رئیس - آقای ملك التجار **ملك التجار** - بیانات آقای رئیسالتجار بقدری جنبه قضاوتش لاغر بود که بهیچوجه من الوجوه در فکر آقایان نمایندگان واقع نشد

البته آقایان و کلاه معترم در خاطر دارند که راجع با اعتبارنامه آقای امیر اعلم اشد لحناً حمله کردند و گذشته از اینکه در مجلس مؤثر واقع نشد در جامعه هم اثرات سوئی بخشید حالا از این موضوع صرف نظر میکنم

بنده بر خلاف عقاید جمهور که منتظرند اصلاح جامعه را مجلس بکند و در این خصوص پیشهاداتی میرسد از قبیل امتداد راه آهن و اقتصادیات و اصلاحات و زارتخانها وغیره که مجلس این اصلاحات را بنماید

و اعتراض خصوصی زید و عمر و شاد ماراجع به عدم صلاحیت که این جا ایشان مذاکره ای کردند و میل نداشتند علنی بگویند و در پرده صحبت کردند البته آقایان تصدیق میفرمایند که سابقین هم نسبت بر رئیسالتجار همین بر ده یوشی ها را کرده اند اگر آقایان اجازه بدهند بنده حاضرم بهر مبلغی ملزم شوم و این دعوی خود را ثابت کنم اما راجع به سن ایشان و سوالی که میفرمایند از آقای آقا شیخ عبدالحسین مجتهد شده و سن ایشان را کم تشخیص داده اند و نوشته اند از قراریکه در مشهد منتشر شده بود ایشان را بتعلیمات رئیسالتجار اغفال کرده بودند بعد هم خودشان شرحی نوشته اند که خیر سن ایشان بیش از سی سال است علاوه ایشان بعداً خراسان نوشته اند که من بواسطه کثرت سن ناسخ و منسوخ خیلی میدهم خواهش میکنم بنوشتهای من قوی نگذارید

رئیسالتجار - اشتباه میکنید ملك التجار - شما در این مدت ملتفت نشده اید که مباحثه بین الاثنین در مجلس نباید بشود

رئیس - آقا شما با مجلس صحبت کنید

رئیسالتجار - اشتباه میکنید ملك التجار - شما در این مدت ملتفت نشده اید که مباحثه بین الاثنین در مجلس نباید بشود

رئیس - آقا شما با مجلس صحبت کنید

رئیسالتجار - اشتباه میکنید ملك التجار - شما در این مدت ملتفت نشده اید که مباحثه بین الاثنین در مجلس نباید بشود

رئیسالتجار - اشتباه میکنید ملك التجار - شما در این مدت ملتفت نشده اید که مباحثه بین الاثنین در مجلس نباید بشود

رئیسالتجار - اشتباه میکنید ملك التجار - شما در این مدت ملتفت نشده اید که مباحثه بین الاثنین در مجلس نباید بشود